

Sakral arkitektur i trä

När *Ängbykyrkan* behövde utöka sina lokaler var trä det givna materialet – men tillbyggnaden skulle visa sig bli ett komplext projekt. I ett unikt samarbete kunde Setra tillsammans med byggentreprenören erbjuda Svenska kyrkan en totalentreprenad av stommen, vilket förenklade genomförandet.

TEXT: HEDVIG ANDERSSON BILD: WITTE SUNDELL, KLAS SJÖBERG

Skiss på den nya entrén i Ängbykyrkan. Den synliga stommen reser sig mot taket och bildar ett kors.

ÄNGBYKYRKANS om- och tillbyggnad ska stå klar våren 2022.

ÄNGBYKYRKAN

PROJEKT: Tillbyggnad, Ängbykyrkan
OMFATTAR: Kontorslokaler, samlingslokal och körrum
PLATS: Bromma, Stockholm
BYGGNADSÅR: 2016-2022
BRUTTOAREA: 4 000 kvm
BYGGHERRE: Svenska kyrkan
ARKITEKT: Witte Sundell
KONSTRUKTÖR: Sören Lundgrend Byggkonsult (SLB) och Limträteknik i Falun
STOMME: Setra
BYGGENTREPRENÖR: Byggpartner i samarbete med Setra

400 PERSONER

ryms i den nya samlingslokalen, vilket gör kyrkan till en viktig mötesplats i området.

BYGGNADS-MATERIAL

Limträ, korslimmat trä, tegel och betong. Både den bärande konstruktionen samt fasad och tak byggs i trä. Materialet återfinns också i interiören, bland annat i form av den synliga, korsformade stommen i lobbyn.

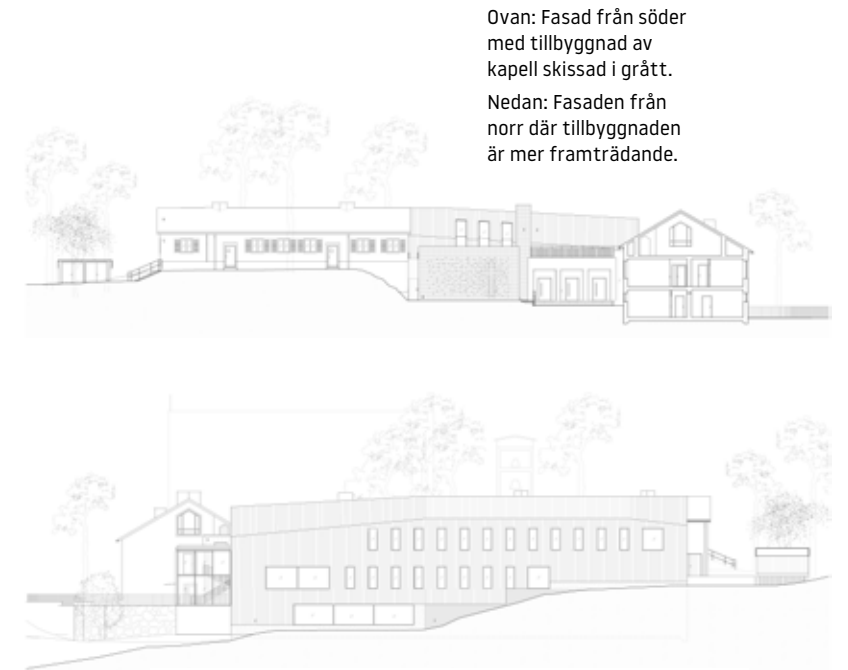
TILLBYGGNAD I KULTURHISTORISK MILJÖ

»Ängbykyrkan ritades av arkitekten Björn Hedvall 1959 och omfattas av Stadsmuseets blåklassning för byggnader med synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Samma arkitekt står bland annat bakom bostadshusen vid Norr Mälarstrand och biografen Grand i Stockholm.

»När verksamheten krävde en tillbyggnad gick uppdraget till Witte Sundell.

»Trä är det visuellt dominerande materialet både exteriört och interiört.

nen och fasad i trä. Den stora utmaningen har varit att anpassa den till befintliga byggnader. Därför har alla de cirka 40 takstolarna en unik geometri. Det innebär bland annat att taket har varierande lutning och att balklinjen inte placerats undernocken, utan vid sidan av, vilket inneburit en stor utmaning för konstruktörerna. Man har också haft ambitionen att infästningarna ska vara dolda för att exponera träet maximalt. Därför är nästan alla synliga balkar dubbla, med skarvplåtarna placerade mellan dem. Balkarna är också bredare än gängse standard för att få till arkitektens vision om en byggnad med skulpturala kvaliteter och rustik känsla. Även interiören präglas av trä och de synliga pelarna där, som är en del av den bärande konstruktionen, är grövre än nödvändigt av samma skäl.

Ovan: Fasad från söder med tillbyggnad av kapell skissad i grått.

Nedan: Fasaden från norr där tillbyggnaden är mer framträdande.

”Vi strävar efter att jobba med trä i så många projekt vi kan.”

Ludvig Witte, arkitekt
Witte Sundell

– Det är ett estetiskt, hållbart och konstruktionstekniskt beslut att använda limträ och korslimmat trä i det här projektet, säger Anna-Lena Gull, senior affärsspecialist, Setra.

Svenska kyrkan har anlitat Cowi Projektbyrå för att driva det komplexa projektet. De tar hand om projektering, produktionsledning, tidplaner, ekonomi och uppföljning. På så sätt får beställaren bättre koll på processen, kan vara delaktig i alla stadier och har bättre insyn i ekonomin. Stommen levereras på totalentreprenad i ett samarbete mellan Setra och entreprenören Byggpartner.

– Vi kan för första gången erbjuda en totalentreprenad på stommen vilket innebär att beställaren får en kompetent leverantör av trästommen, en väldigt erfaren konstruktör och en kunnig montör i ett och samma avtal. Man får tillgång till ett helt team som kan

Balken nedan är ett exempel på skulpturala element i träkonstruktionen. Dessa limträbalkar har ingen bärande funktion, men de utgör en synlig avslutning av träbjälklaget och har därför givits samma dimension som de vinkelställda bärande balkarna.

Den bärande stommen i fasaden kommer på plats. Bjälklaget av KL-trä läggs upp på limträpelare, vilka i sin tur står på en suter-rängvåning med betongstomme. Betongstommen blir till stor del träklädd såväl in- som utvändigt.

”Detta blir ett enklare upplägg för dem, vi löser allt.”

Anna-Lena Gull,
senior affärsspecialist Setra

materialet väldigt väl, säger Anna-Lena Gull. Alternativet hade varit att Svenska kyrkan själva hade gjort stomme och ritningar tillsammans med egna konsulter.

– Detta blir ett enklare upplägg för dem, de lägger en beställning och Byggpartner tillsammans med oss på Setra löser allt från ritningar, tillverkning och planering till leveranser och montage av stommen, fortsätter hon.

På Cowi Projektbyrån är man vana att hantera komplexa byggprojekt och vet vikten av en hög materialkännedom hos de inblandande parterna.

– Detta är ett unikt projekt med unika lösningar i material och utförande. Det kräver ett nära samarbete mellan alla parter. Setra är experter på trä och träbyggande och samarbetet har fungerat väldigt bra. Det är ett fint projekt som vi är stolta över att få vara med i, säger Marlene Olson på Cowi Projektbyrån.

I entrén reser sig den synliga stommen

mot taket i form av ett kors. Att trä har fått en så framträdande roll i gestaltningen är även arkitekten nöjd med.

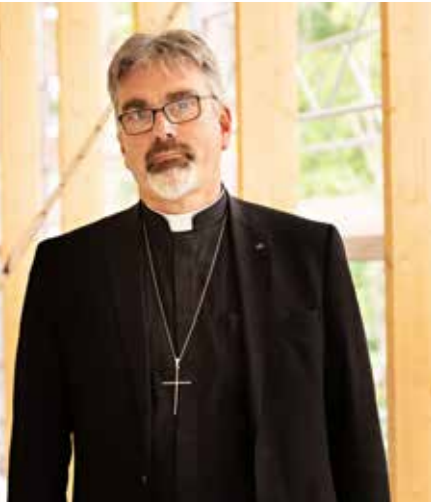
– Beställaren ville utifrån ett miljöperspektiv att vi skulle använda trä i så stor utsträckning som möjligt. Här blir ju träet också en del av motivet och det är roligt, det är inte alltid man kan få fram materialet i gestaltningen så tydligt. Den panel som används i fasaden och på taket följer också med in, så det blir mycket trä, konstaterar Ludvig Witte.

Tillbyggnaden ska stå klar till våren 2022 och kommer då förutom arbetsplatser med kontor och mötesrum även innehålla en samlingslokal för upp till 400 personer samt körrum. *

! Visste du att

»En kyrka alltid ska ha ingången i väster och altaret i öster, eftersom man enligt kristendomen föds i väster och färdas genom livet mot öster. Byggnaden representerar vägen genom livet mot döden då kistan placeras vid altaret.

»Fönster ska placeras mot söder, men aldrig mot norr, eftersom det onda kommer från norr. Genom att undvika fönster mot norr stänger man ute kyla och ondska, enligt kristen tradition.

TORBJÖRN GUSTAVSSON

YRKE: Kyrkoherde,
Bromma församling

ARBETAR: Ängbykyrkan

OM TRÄ

”Trä är estetiskt tilltalande och bra för miljön.”

Det praktiska och det teologiska – allt ska man få ihop

Torbjörn Gustavsson är kyrkoherde i Bromma församling. Den nya tillbyggnaden till Ängbykyrkan hoppas han ska bli ett vackert hus där kyrkans personal kan sitta samlade och där en decentraliserad verksamhet får en central plats.

TEXT: HEDVIG ANDERSSON BILD: KLAS SJÖBERG

Ängbykyrkan är Bromma församlings barn-, ungdoms- och familjekyrka.

Varför behövdes en tillbyggnad?

I nuläget sitter personalen på två platser, och vi ville samla alla på ett ställe. Vi vill ha en centraliserad organisation, men en decentraliserad verksamhet. Med den nya tillbyggnaden kan vi samla all personal och en stor del av verksamheten på samma plats.

Vilka funktioner ska den nya byggnaden ha?

Den kommer att innehålla arbetsplatser med kontor och mötesrum men också en stor samlingslokal med utsikt över omgivningen. Det innebär att vi äntligen kan välkomna fler till kören vilket vi hoppas ska bli en tillgång för musiklivet i Bromma.

Vilka utmaningar har ni stött på?

Det är en komplicerad tomt att

bygga på och vi har fått spränga. Det har också varit svårt att få ihop detta med befintliga kulturminnesskyddade byggnader. Dessutom ska man vara noggrann med väderstrecken när man bygger en kyrka. Det praktiska och det teologiska – allt ska man få ihop.

Att bygga i trä var ett av era önskemål, varför?

Trä är estetiskt tilltalande och bra för miljön. Mot skogen blir det träfasad hela vägen, upplyst mot gångbanan. Lobbyn blir som ett gammalt grekiskt torg med olika vägar att gå och en synlig stomme i trä i form av ett kors. Vi kommer också att få en mellangård med glastak och träfasad mot innergården. Det kommer att bli jättebra när det är färdigt. Det kommer att bli ett vackert hus där vi kan utföra vår uppgift som församling. Nu längtar vi efter att få kom in. *